

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА

КОМУНИКАЦИЯ

КАТЕДРА „Комуникация, връзки с обществеността и реклама”

ЛАЗАР СВЕТЛОЗАРОВ ШИШМАНОВ

**Стигматизацията в политическия дискурс през
XX и XXI век:
семантичен анализ
(автореферат)**

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”

ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ

НАУКИ

(Медии и комуникации – Интегрирани маркетингови комуникации)

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

ПРОФ. Д-Р ДИЯНА ПЕТКОВА

София, 2025

Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение и осем приложения. Обемът на труда е 198 страници, като тях същинския текст е 171 страници. В библиографията присъстват 304 източника, като 132 от тях са на български език, а останалите 172 - на английски.

Съдържание на автореферата

1. Съдържание на дисертационния труд.....	4
2. Преглед на дисертационния труд.....	6
3. Библиография.....	22
4. Резюме на приносите на дисертационния труд.....	40
5. Списък на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд.....	40

1. Съдържание на дисертационния труд

УВОД 5

Цел на изследването и актуалност на темата 18

Задачи 19

Предмет и обект на изследването 20

Хипотеза 20

Обхват и ограничения 22

Методология на изследването 23

I. СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ НА СТИГМАТИЗАЦИЯТА 28

1. Еволюционни и психологически корени на стигматизацията 28

1.1. Оцеляването на индивида 30

1.2. Аз и Аз-концепция 33

1.3. Когнитивен дисбаланс 36

1.4. Социален статус 39

1.5. Група. Норми. Междугрупови отношения. 42

1.6. Теорията за големите пет 49

2. Стигма 58

2.1. Стигма - дефиниция 61

2.2. Стигмата отвъд езика 64

2.3. Функции на стигматизацията 67

2.4. Стигматизация и обида 70

2.5. Стигма, предразсъдъци и стереотипи 72

2.6. Стигма и дискриминация 75

2.7. Стигматизацията като политически инструмент 75

2.8. Политическа стигматизация, дезинформация и манипулация 79

3. Стигматизацията като маркетингов инструмент 80

4. Обобщение 90

II. СТИГМАТИЗАЦИЯТА В ПОЛИТИЧЕСКИЯ ДИСКУРС ПРЕЗ ХХ ВЕК 97

1. Репресии в СССР 100

2. Геноцидът над еврейското население през ВСВ (1941 - 1945 г.) 103

3. Културната революция в Китай (1966-1976) 107

4. Войната на идеите 110

5. Обобщение 120

III. ПОЛИТИЧЕСКАТА СТИГМАТИЗАЦИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК: СОБСТВЕНО ПРОУЧВАНЕ

122

1. Войната срещу тероризма 127

2.1 Обобщение 146

2. COVID-19 пандемия 148

2.1 Обобщение 157

3. Руско-украинската война 158

3.1 Обобщение 165

ЗАКЛЮЧЕНИЕ 167

РЕЗЮМЕ НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД 176

БИБЛИОГРАФИЯ 177

ПРИЛОЖЕНИЯ 195

2. Преглед на дисертационния труд

Цел на изследването и актуалност на темата

Стигматизацията е широкоразглеждан феномен. Тя присъства в почти всяка книга по социална психология, включително и онези, фокусирани върху девиантното и абнормално поведение. Обикновено феноменът се свързва именно с такова поведение – отклоняващо се от писаните правила (закони) и неписаните обществени норми. В политическия контекст обаче, стигматизацията на определени групи хора, без оглед дали тя е базирана на убеждения, външни белези или друга произволна характеристика, без изключения се ползва за придобиване на повече власт, едновременно с отслабването на противника. В политическия дискурс, стигматизацията се проявява на локално, международно и глобално ниво. Иначе казано, стигматизирани биват групи (и/или личности) вътредържавно, междусъседски и на глобално, геополитическо ниво. Политическата стигматизация е инструмент. Инструмент, който се е използвал преди две хиляди години така, както се ползва и днес (примери бяха приведени). Основана на естествено човешката боязън към непознатото и различното, политическата стигматизация ще остане инструмент за печелене на подкрепа и в бъдеще.

Целта на настоящото изследване е да бъде разгледан феноменът политическа стигматизация през призмата на семантиката. По-конкретно – в какви групи, какви категории са думите, използвани за стигматизиране на „опасния“ Друг.

В настоящото изследване стигмата е възприета в съответствие с типологията, въведена от избягалият от нацистка Германия Гердхард Фалк в книгата му *„Стигма: Как се отнасяме с външните“*¹. Тоест, възприема се че стигмата бива „екзистенциална“ и „постигнатата“. Онова, което Фалк нарича екзистенциална стигма, е обвързано със същината на човека. Фактори, отвъд контрола на личността, сред които цвят на кожата, пол, възраст, сексуалност, етнос, социален, икономически или здравословен статус и т.н.

„Постигнатата“ стигма или както самият Фалк я нарича „Белегът на Каин“, е такава стигма, която е наложена от обществото във връзка с деянията или изборите на личността.

---

¹ FALK, G. *Stigma: How We Treat Outsiders*, Prometheus Books (Buffalo, NY), 2001 [online] 04.03.2020 [Viewed 25.05.2025] Available from: <https://archive.org/details/stigmahowwetreat0000falk>

Фалк реферира към Каин, тъй като той (от гледна точка на религията) е първият човек извършил най-непростимото деяние – отнемането на човешки живот. Според Стария завет Бог не наказва Каин, отнемайки животът му, а му поставя знак, чрез който всички да го разпознават. (Битие 4:15)^{2, 3}

От тази гледна точка, настоящият труд **не** поставя морална оценка на феномена, нито на неговите проявления. „Стигматизиран“ и „стигматизиращ“ се ползват в тяхната денотативна форма. Следователно „стигматизиран“ **не** се приравнява на жертва, а „стигматизиращ“ **не** се приравнява на „потисник“.

Задачи

За да се изпълни целта на изследването и да се провери хипотезата, следва да бъдат изпълнени следните задачи:

1. Полагане на феномена на стигматизацията в контекста на политическия дискурс. Състоящо се от две подзадачи:
  - a. Разглеждане на стигматизацията като елемент от социалната психология. Описване на нейните проявления, първопричини и функции.
  - b. Анализ и систематизация на различни дефиниции на база на направения обзор на научната литература и да се предложи авторска концепция по отношение на понятието: политическа стигматизация
2. Разграничаване на понятията стигматизация, предразсъдъци и стереотипи, тъй като те са силно свързани.
3. Разграничаване на понятията стигматизация, обида, дискриминация.
4. Разграничаване на стигматизацията като социален феномен и същата в политическия дискурс. Това е необходимо поради различни функции на явлението, в посочените контексти. Възприема се също че в социална среда, стигматизирането обикновено е естествено и обосновано на биологични и други (разгледани в настоящия труд) фактори, докато в политиката нейното обичайно проявление е под формата на инструмент.
5. Разгледани са исторически примери, в които стигматизацията с политически цели довежда до смъртта на милиони хора.

---

² Библия или Книгите на Свещеното Писание на Стария и Новия Завет. София: проект „Живо слово“, 2017, с.14

³ Поставянето на знак (отличителен белег, маркировка), както е разгледано и в настоящия труд, е тясно свързано с произхода и наименованието на разглеждания феномен.

6. Извършва се обработка и анализ на събрани данни, за да се открият семантичните категории на стигматизиращите послания.

Предмет и обект на изследването

Обект на изследването са заглавията на статии, свързани с подбраните теми. Използвани са четири онлайн източника - BBC (bbc.com) Associated Press (apnews.com), bTV Новините (btvnovinite.bg), Новините Nova (nova.bg). Броят на заглавията, отнесени към всяка от темите, е различен за всяка от разгледаните медии. Източниците са подбрани поради своя авторитет, следователно и потенциално високото им влияние върху общественото мнение.

Предметът на изследването, от своя страна, е стигматизацията на конкретни обществени групи, реализирана чрез медиите и извършена с политически цели.

Хипотеза

През 80-те години на XIX век (1880 г.) в Калифорния започва употребата на нов отровен газ. По-късни проучвания в немска компания за контрол на вредителите⁴ водят до създаването на онова, което тогава наричат Zyklon (Циклон), а по-късно ще стане известно като Циклон А. Пестицидът е бил забранен след ПСВ,⁵ поради това, че Германия е използвала подобен продукт като химическо оръжие. През двадесетте години на XX век, Циклон А е бил редовно използван за контрол на вредителите и дезинфекция на фабрики, складове, жилищни блокове, кораби и казарми.⁶

Наследникът на този отровен пестицид, наречен Циклон Б (Zyklon B), е патентован от същата компания – Degesch – през 1922 г. Именно този газ е ползван за умъртвяването на жертвите в концлагерите на нацисткия режим. Употребата именно на пестицид за реализиране на тези зверства не е случайна. Това е така, тъй като дългогодишната пропаганда, предхождаща събитията в концлагерите цели да приравни именно на вредители

---

⁴ Известна като Degesch

⁵ Първа световна война

⁶ PLESSIS, G. Extermination and excess: Martial economies of poison. SageJournal [online], 09.05.2024. 2009 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09670106241226630>

бъдещите жертви, посочвани като основна причина за несполуките на Германия. Причините за употреба на подобна реторика са множество. Една от тях е, че в нацистка Германия всеизвестната немска подреденост и дисциплинираност са доведени до абсолютна крайност. Безкрайните прави редици на митингите в Нюрнберг между 1923 г. и 1938 г., част от които могат да бъдат видени във филма на Лени Рифенщал „Триумф на волята“, са един от признаците за крайността в подредеността на Райха. В противовес на подредеността, разбира се, е разхърляното, а доведено до крайност - нечистотията и опасностите, които то носи. Очаквано е, следователно, в общество, което издига на такава почит праволинейността, чистота и подредеността, опитите да се отхвърли определена група, да стъпват на наративите за чистота и здравето.

Употребата на тези наративи обаче не е присъщо единствено на крайните и недемократични режими. Врагът – философски, идеологически, политически, икономически или военен – през цялата история на човечеството е бил демонизиран. Нерядко, включително и в съвременната реч, когато се говори за врага, се използват термини, които подсказват, че той е потенциална опасност за здравето на групата. Превземането на територии се описва като „прочистване“ от опасността.

Отвъд геополитическите събития, в ежедневната си реч обикновените хора също употребяват подобни думи едни спрямо други. По време на пандемията от COVID-19, например, наравно противниците и поддръжниците на ваксината срещу вируса, се обвиняват взаимно в това, че Другият представлява заплаха за здравето. Ваксинираните редом с медии и политици твърдят, че неваксинираните са „опасност за общественото здраве“ и „преносители на вируса“, докато последните пък говорят за „чистата си кръв“ и, респективно, „нечистата кръв“ на ваксинираните.

Въпреки очевидната значимост на семантичното поле на здравето и хигиената, то е тясно за множеството възможни понятия, използвани за стигматизиране на политическия противник. Не могат да се пропуснат полетата на предателството и вътрешния враг, хаоса и разрушението, морала и покварата, антinationалното и т.н. В този смисъл удачна изследователска хипотеза би била, че през разглеждания период между XX и XXI в., стигматизацията в политическия дискурс се основава на системното конструиране на образ на врага, чрез употребата на разнообразни семантични полета, целящи да превърнат политическия опонент в символ на заплаха за социалния ред, морала, здравето и културната

идентичност. Стигматизирането на политическия опонент, следователно, е стратегически инструмент за придобиване и поддържане на властови позиции, чрез манипулация на общественото мнение. Този процес не само мобилизира подкрепа за определени (обикновено доминиращи) политически сили, но и легитимира репресии и социално изключване. Съществуват, разбира се, и други механизми за стигматизация. Те се проявяват чрез омаловажаване и делегитимация и могат да функционират независимо от категорията „опасност“.

Обхват и ограничения

Поради неколккратно споменатия факт, че стигматизацията е повсеместно явление, което не търпи ограничения относно време, място, политически строй и икономическо състояние, са подбрани определени проявления на феномена. Няма как да се твърди, че стигматизирането на една група, довело до смъртта на милиони, е по-важно от друго, което е довело до смъртта на стотици хиляди. Човешкият живот е човешки живот. Той е безценен. Поради тази причина не може да се говори за „по-важни“ или „по-значими“ проявления на политическа стигматизация, основано на това, че жертвите са повече или по-малко.

Разгледаните случаи са, на първо време, разделени по времеви период. Тъй като обхватът на труда е XX и XXI век.

Подбраните през XX век събития са:

- **Репресиите в СССР**
- **Геноцидът над еврейското население в нацистка Германия**
- **Културната революция в Китай**

Подбраните за XXI век събития са:

- **„Войната срещу тероризма“**
- **Covid-19 пандемия**
- **Войната в Украйна**

Освен в конкретните проявления на политическа стигматизация, изследването е ограничено и по още един значим параметър. А именно обектът на изследване. В частта на изследването, посветена на XXI век, фокусът попада, както бе споменато, върху медийните заглавия, отнасящи се към посочените теми. Макар „политически дискурс“ да е широк

термин, обхващащ начините, по които се говори пише и обсъжда политическа тема, включително, но не само чрез политически речи, дебати, обсъждания в социалните мрежи и медийни материали, е разгледано единствено медийното представяне. Това е извършено по няколко причини. От една страна, това са трудностъпността на социалните мрежи и комплексността на задачата по филтрация на изказвания на политици в медийните текстове. От друга страна, тъй като една от основните цели на политическата стигматизация, е да се настрои общественото мнение против дадена група, а в съвременето този ефект, би бил невъзможен без медиите, то подбраните събития са разгледани през медийни заглавия. Редица автори, сред които и Андреана Ефтимова говорят за „сравнение на политическия с медийния дискурс“, наричано „медиатизация на политиката“ и „политизация на журналистиката“⁷. Именно поради това сравнение на политическото и медийното пространство е преценено, че медийните заглавия, особено отнесени към значими геополитически проблеми, по-често отразяват позициите на властовите центрове, отколкото тези на редакцията.

Методология на изследването

Както бе посочено, са избрани два български и два чуждестранни (англоезични) медийни сайта. Това са

1. *BBC (bbc.com)*
2. *Associated Press (apnews.com)*
3. *bTV Новините (btvnovinite.bg)*
4. *Новините Nova (nova.bg)*

Въз основа на медиите и темите са създадени дванадесет корпуса. По един за всяка от трите теми, във всяка от четирите медии. За да бъдат създадени корпусите, чрез маркетинговия инструмент Screaming Frog са извлечени заглавията на всички страници, съществуващи на посочените сайтове. От събраните резултати, чрез структурата на сайта (URL адрес) или по друг признак, са филтрирани адресите, които съдържат заглавие на

---

⁷ ЕФТИМОВА, А. *Двойственият език в медиите. Езикът на политическата коректност vs езика на омразата* София: Просвета, 2016, с. 11

новиарска статия. След основната филтрация са изведени следният брой страници (и заглавия):

- BBC – 1, 047, 368
- Associated Press (AP) – 1, 382, 828
- Новините на нова – 1, 451, 166
- БТВ Новините – 1, 132, 828

Всички те са изведени в отделни .csv файлове, където всяка статия се намира на отделен ред. Редовете са изградени от две колони – една с точния URL адрес на статията и една - съдържаща заглавието, съответстващо на адреса.

Поради огромния обем, предполагащ абсолютна невъзможност за преглед на данните, е създаден алгоритъм на програмния език Python, чрез който да се идентифицират заглавията, отнасящи се към разглежданите теми – „Войната срещу тероризма“, Covid-19 пандемията и войната в Украйна. Идентификацията на заглавията е извършена, чрез търсене по ключови думи.

Алгоритъмът търси в редовете заглавия, съдържащи определени думи, след което ги извлича от основния файл и ги премества в друг .csv файл, носещ предварително зададено име. Ключовите думи, които се ползват за търсене на заглавия се догаждат от търсеция.

Например: Търсейки статии, които се отнасят до COVID-19, търсецията въвежда в кода „covid“, „ковид“, „пандемия“, „коронавирус“, „ваксина“, „епидемия“, но също така „файзер“, „pfizer“, „astrazeneca“, „moderna“, „модерна“, „астразенека“ и т.н.

Два ключови фактора подпомагат търсенето на заглавия, отнасящи се към определени теми.

Първо, при желание, е възможно да се търсят множество теми едновременно (например, разгледаните в настоящото изследване „тероризъм“, „ковид“ и „Украйна“), тъй като алгоритъмът не мести редове от основния файл, преди да прегледа дали те не отговарят на всички теми. Например заглавието „*Взрив на новозаразени с ковид в Украйна*“, при липса на горепосоченото условие, би изтрил реда, премествайки го в новия файл със заглавията относно темата, чиято група ключови думи е поставена на първо място. С описаното условие, алгоритъмът ще добави заглавието и в трите⁸ нови файла.

---

⁸ Или колкото категории са добавени.

Вторият важен елемент на алгоритъма е, че не изтрива данните от основния файл, а му прави копие, с което работи. В копието на основния файл данните се трият. Така поставеното условие, дава на работещия с алгоритъма следните ползи:

1. **Сигурност на данните.** Колкото и пъти да премине алгоритъмът през данните, тяхната сигурност е гарантирана и те остават налични за проверка, при която могат да бъдат открити грешки или пропуснати данни.
2. **Филтриране на данните в копието.** Данните в копието, от своя страна, биват изтрети. Това улеснява работата на търсещия при по-нататъшни итерации на обработката, което пък е необходимо, тъй като ключовите думи се въвеждат ръчно. Ръчното въвеждане на ключови думи затруднява пълното обхващане на семантичното поле на всяка от разглежданите теми. Особено без вторично и по-нататъшно преглеждане на данните, с цел „подсещане“ кои други понятия (или имена), биха могли да са част от даденото поле.

Разделените по език и теми данни са повторно разгледани, с цел откриване на подтеми. При откриването на значими подтеми, както например в категория „Covid-19“ могат да се **предположат** „ваксинация“ и „заболеваемост“, файловете с вече филтрираните данни също минават през алгоритъма.

Следващата стъпка в процеса е данните от всяка медия да преминат през втори алгоритъм, който извършва предварителната обработка на текстовете, за да ги подготви за анализ. Този алгоритъм извършва следните задачи:

- **Токенизация** – токенизацията на текста представлява разделянето му на по-малки единици. В случая – думи.
- **Премахва всички препинателни знаци.**
- **Премахват се т.нар. стоп думи** – създаден е списък с основни стоп думи. Списъкът на стоп думите е непълен. В него са добавени най-често срещаните такива. Останалите се филтрират при ръчната обработка на данните, след преброяването.
- **Премахват се всички цифри;**
- **Нормализиране** – променят се всички главни букви с малки. Това подпомага следващата стъпка от процеса, а именно – преброяването на повторенията.

Следващата стъпка от процеса на обработка на данните е преброяването. За да бъде извършено то, е създаден трети отделен алгоритъм. В него, изследващият данните поставя .txt файл, съдържащ изследвания текст. Файлът бива обработен, а в резултат се получава

.csv файл. В табличния формат има две колони. В първата колона е думата, а във втората – броят на повторенията ѝ.

Резултатите от проверки в software-а за обработка на данни Orange Data Mining и ръчни проверки в няколко software-а за обработка на текст⁹ доказават, че алогоритъмът, използван в настоящия труд е значително по-добър от наличните *безплатни* такива в интернет. Освен това, този подход е по-лек за машината, която обработва данните от горепосочения software Orange Data Mining и неизмеримо по-бърз от ръчния метод на преброяване.

След филтрирането на данните, са създадени следните дванадесет корпуса, съдържащи съответните статии, подложени на анализ:

1. BTV – Ковид – 18 266
2. BTV – Войната срещу тероризма – 29 147
3. BTV – Войната в Украйна – 16 294
4. NOVA – Ковид – 7 930
5. NOVA – Войната срещу тероризма – 7 256
6. NOVA – Войната в Украйна – 5 947
7. Associated Press – Ковид – 9 442
8. Associated Press – Войната срещу тероризма – 6 182
9. Associated Press – Войната в Украйна – 6 426
10. BBC – Ковид – 19, 686
11. BBC – Войната срещу тероризма – 6 996
12. BBC – Войната в Украйна – 11 652

NB! Лематизация. Лематизацията на думите¹⁰, особено на български език, е сложен процес. Съществуват редица Python библиотеки, които макар и обещаващи, не дават задоволителни резултати. Поради тази причина, лематизация не е извършена. Този процес е заменен от преглед на резултатите. Това увеличава възможността за допускане на пропуск и известна субективност в анализа, но е направена преценка, че наличните в избраните теми подкатегории са твърде малки,¹¹ че да се допуснат статистически значими грешки.

---

⁹ Това означава, че се подбира определена дума и тя се търси в software за обработка на текст или код (Microsoft Word, Brackets, Sublime, Notepad++ и т.н.)

¹⁰ Привеждането на думите в най-неутралната форма в словообразователния ред.

¹¹ Разгледани на основата на ключови думи.

Бидейки основен инструмент при изследването на медийно съдържание, събраните данни, са подложени на контент анализ. Причината за това, разбира се, е да се открият начините, по които са представени подбраните теми и в частност онази част от тях, която би могла да се идентифицира като форма на стигматизация на определена обществена група. Поради естеството на езика и възможността за разнообразна интерпретация на съобщенията, контент анализът е съчетан с критически дискурсен анализ и, очевидно, семантичен анализ.

В частта от изследването, разглеждаща стигматизацията в политическия дискурс през ХХ век, за събирането на данните са използвани съвременни и исторически източници. Това са текстови преносители като книги, статии и документи, но също така са включени и видео записи на новинарски емисии, интервюта, речи, документални и пропагандни филми, както и други публични изяви.

Целта на семантичния анализ е да идентифицира значението на термините, изразите и други концепти в разгледаните текстове¹². Където е необходимо, е направен анализ на контекста. Във всеки случай е извършен тематичен анализ, с цел разпознаване на ключовите теми, с които са свързани стигматизиращите понятия и връзката на тези теми с разглежданото явление – стигматизацията в политическия дискурс.

Глава първа. Социални и обществени аспекти на стигматизацията

Първата глава на дисертационния труд цели да обясни стигматизацията като явление. В нея е направена връзка между стигматизацията и инстинкта за оцеляване, тъй като като в ядрото си явлението се проявява с цел отхвърляне на болния и/или опасен друг (дори при някои животни).

В началото на главата, през призмата на теорията за себичния ген, е обяснен инстинктът за оцеляване. Потърсена е връзка между теориите на Докинс, тези на Зигмунд Фройд и Дарвин, от когото австриецът признава, че е силно повлиян. Този паралел е ползван, освен всичко останало, и за плавен преход от еволюционните причини за стигматизирането на другия към социално психологическите такива. Тези причини, макар,

---

¹² В най-общ смисъл на думата „текст“.

подобно на инстинкта за оцеляване, да не са изцяло съзнателни, със сигурност не остават напълно извън съзнанието на индивида. Основните от тях са Аз-концепция, когнитивен дисбаланс, социален статус. Демонстрирана е тяхната връзка със социалната стигматизация, а от там и с политическата такава. В определени ситуации склонността на човек да поддържа позитивна Аз-концепция води към ирационални действия и вярвания. В случай, че Аз-концепцията е подложена на съмнение, поради несъответствие между поддържания от индивида образ за себе си и определено действие се появява т.нар. когнитивен дисбаланс. Последният, от своя страна, представлява вътрешно напрежение, от което се търси изход. Обикновено този изход се намира в рационализация на поведението, а в редки случаи и с промяна на вярванията за себе си (Аз-концепцията). Рационализацията на поведението, както е демонстрирано в дисертационния труд, при определени ситуации преминава през стигматизация на другия (в случай, че такъв присъства в породилата напрежение ситуация). Освен образа за себе си, индивидите търсят да съхранят и повишат своя социален статус, което, в определени контексти, също преминава през отхвърляне на другия.

Групата и междугруповите интеракции също имат отношение към разглеждания в дисертационния труд феномен. Фокусът е насочен към вътрешногруповите отношения, регулирани от нормите, нарушението на които също е възможно да доведе на стигматизация на отклоняващия се. Спазването на определени норми, бидейки те еднакво задължителни за всички участници в дадената група или общност, създава усещане за равнопоставеност, в резултат на което подсилва чувството за споделена съдба, **чувството за ние**¹³. Вътрешногруповата консолидация, освен че подсилва групата, изгражда и нейните граници, което пък създава благоприятна почва за отхвърляне на участниците в други групи. А това, от своя страна, е възможно да доведе до тяхната стигматизация.

В междугруповите отношения са разгледани няколко експеримента, които показват относителната лекота, с която е възможно да се изградят бариери между групите, да се насади неприязън между тях, а в резултат, групите и участниците в тях да се отхвърлят взаимно. Посочено е, че в случай на вече изградени мнения, дискусия между групите не води до по-умерени позиции, дори напротив – *„в реалните дискутиращи групи се*

---

¹³ ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*, Т. 2. София: Софи-Р, 1996, с. 121.

наблюдава ефект на поляризация на мненията. По-умерените мнения отпадат, а се укрепват по-крайните.”¹⁴

Внимание е обърнато и на модерни теории, целящи да обяснят причините за различията във възприятията на хората. В частност – теорията за големите пет. Основано на тази теория и проучвания, базирани на нея, е изведен изводът, че, поне по определени въпроси, индивидът не подлага позициите си на критичен анализ, а по-скоро ги възприема автоматично, поради сходството на позициите с чертите на характера му. Различни проучвания по връзката на характера (разглеждан през призмата на теорията за големите пет) и политическите позиции демонстрират силна зависимост между високите нива на „отвореност към преживявания“ и „екстремност“ с политически либерализъм, както и на „добросъвестност“ с политически консерватизъм. Политически либерализъм и консерватизъм са от огромно значение относно позициите на хората относно въпроси като важноста на семейната единица, свободата на аборт, свободата на избор при ваксинация¹⁵, но също така и относно размера на държавната администрация и степента на нейната намеса в икономиката (чрез регулации). Освен това, според проучвания, цитирани в дисертационния труд, поне половината от заложените в личността черти на характера са онаследени. Следователно, начинът на живот и изборите на личността в живота му са поне на половина предопределени. Важен детайл е, че като всеки друг психологически постулат и този не е детерминистичен.

Стигмата е разгледана в следващата част на същата глава. Феноменът е описан в контекста на социалната психология, като е цитирана и неговата дефиниция, демонстрирана е проявата на стигмата отвъд езика, изредени са функциите на явлението, и то е съпоставено с обидата и дискриминацията. Очертани са и връзките между стигмата, стереотипите и предразсъдъците.

Описана е ролята на стигматизацията в политическия дискурс и употребата ѝ като инструмент за придобиване на власт, отхвърляне на политическия противник и оправдание за извършването на различни актове на насилие, сред които политически репресии, терористични актове, но също така и актове на война. Изработена е дефиния на политическата стигматизация.

---

¹⁴ ДЖОНЕВ, С. Социална психология, Т. 3. София: Софи-Р, 1996, с. 82

¹⁵ Конкретно по времето на COVID-19 пандемията (2020-2022 г.)

В контекста на обществения живот, като една по-безобидна форма на проявление на стигматизацията, е разгледана възможността за нейната употреба в маркетинга. В тази част на главата са подбрани примери на сравнителна реклама, за да се създаде контраст между нея и откровената стигматизация на потребителите на конкурентен продукт.

Главата обяснява причините за съществуването на стигматизацията, разглежда основните ѝ проявления и демонстрира, че явлението може и се използва като инструмент. Както в политиката, така и в маркетинга.

Глава втора. Стигматизацията в политическия дискурс през XX век

Глава втора от дисертационния труд разглежда три от основните проявления на политическата стигматизация през XX век. Поради огромното количество жертви и своята бруталност, подбраните примери са репресиите в СССР, геноцидът над еврейското население през ВСВ и т.нар. „Културна революция“ в Китай.

Всяко от действията, извършени от държавните апарати на тези тоталитарни режими, се уповава на отказа да се погледнат жертвите като хора, отнемането на техния статут на личност. Стигматизацията на жертвите се проявява под различни, макар и сходни форми. Във всеки от случаите, жертвите са представени като вътрешен враг. Разликите се проявяват в детайлите, личащи си от избираните думи. Двата комунистически режима (СССР и Китай), разчитат в по-голяма степен на стигматизирането на основата на предателството на режима, на държавата, на идеите. Тоест, предателството на групата. Това е в унисон с горещитираната теория за големите пет, от която излиза, че високите нива на екстровеерност се свързват с политическия либерализъм, където участието на личността в групата е от ключово значение. От друга страна, в нацистка Германия, подредеността, редът и чистотата са издигани в култ, поради което и стигматизиращите понятия по-скоро свързват вътрешния враг с вредител, отколкото с предателство срещу групата¹⁶.

В този контекст са разгледани и технологиите на стигматизиране чрез медиите.

---

¹⁶ Посочени са основните форми на стигматизация. Стигматизиране на основата на предателство се проявява и в нацистка Германия. За справка, събитията водещи към т.нар. „Нощ на дългите ножове“.

Глава трета. Политическата стигматизация през XXI век: собствено проучване

Глава трета представлява същината на дисертационния труд. Разгледани са три събития, в които се предполага, че е налично проявление на политическата стигматизация. Тези събития са „Войната срещу тероризма“, COVID-19 пандемията и Руско-украинската война. За всяка от темите е направен кратък исторически преглед.

За да бъде извършен семантичният анализ са изградени по четири корпуса от медийни заглавия за всяка от темите. Подбраните медийни сайтове (еднакви за трите събития) са Associated Press, BBC, BTV Новините и Новините на Нова.

Относно „Войната срещу тероризма“, обективно погледнато, медиите имат сходен начин на изразяване и използват почти идентични термини, с които да обозначат населението на държавите от Близкия изток. Ползваната терминология премахва статута на личност, маркирайки субектите като „терористи“, „бойци“, „джихадисти“, „ислямисти“, „радикали“. Думите са с тежка, негативна конотация. Жертвите на бойните действия се представят като насилници, непредизвикани агресори, радикали и джихадисти. Тоест, форма на заплаха. Това, от своя страна, оправдава военните действия, отнели живота на милиони.

По време на COVID-19 пандемията в медийните заглавия стигматизиращи номинации почти отсъстват. Въпреки това, различни действия и решения на властовите центрове по време на пандемията, създават почва, подходяща за разделение между хората. В случая стигматизацията на определени групи се постига по-скоро чрез различни законови мерки, насочени срещу тях, отколкото на прякото им отхвърляне. Обещанията на властите, че „животът ще се върне към „нормалното“, когато се постигне определен процент на ваксинация“, логически довежда до сблъсък на мненията вътре в самото общество. С времето линията на разделение между желаещи и нежелаещи да се ваксинират се превръща в поредната политическа тема, експлоатирана както от левите политически партии, така и от десните.

Сходно със стигматизирането по време на COVID-19 пандемията, по време на Руско-украинската война, особено в нейното начало, отсъства употребата на директни заклеймяващи понятия. Употребяват се изрази като „руска агресия“, „войната на Путин“,

„войната на Русия“, настоява се на позицията, че това е „пълномасщабна война“¹⁷. Междувременно Русия обвинява „прогнилия Запад“ за конфликта, а конкретно САЩ че е „неоколониална“ „империя на лъжите“. От заглавията на разгледаните медии, поради фактът, че те са западни, проличава по-скоро позицията на Запада. Тази позиция, очаквано, е че войната трябва да се води, за да „се съхрани нашият начин на живот и демокрацията“, необходимо е да се защити Украйна от „агресора“. Въпреки че конфликтът има всички белези на прокси война между САЩ и Русия, общественото мнение все още е от ключово значение, което е и причината да се търси стигматизация на Русия и руското. Във евразийската страна действията срещу съседната държава също трябва да бъдат оправдани.

В резултат от проведеното изследване могат да бъдат изведени редица изводи. На първо място, хипотезата на настоящия труд, че, поне през разглеждания период, политическата стигматизация се уповава на системното конструиране на образ на врага чрез употребата на разнообразни семантични полета, целящи да свържат (гео)политическия опонент със семантичното поле на заплахата, е до голяма степен потвърдена. Заплахата, в този контекст, както бе споменато, би могла да е към социалния ред, морала, здравето, културната идентичност.

Идеологиите на разгледаните тоталитарни режими повлияват на всеки аспект от реда, който изграждат. Това включва и езика. Макар че използваните семантични полета имат своята идеологическа специфика, речта в тоталитарните режими е много сходна. Всеки от разгледаните режими използва идеологеми, но те се различават, в зависимост от основния за идеологията наратив. Докато нацистка Германия, например, използва расовия враг, комунистическите режими разглеждат света като поле на класова борба, тоест, съществува класов, а не расов враг.

В този смисъл, разглеждането на стигматизацията като политически инструмент също се оказва удачно.

Заедно със съдържанието, историческият контекст променя и формата на стигматизиращите понятия. Една от големите разлики е, че официално използваните в пропагандата термини са значително по-малко пейоративни. Терминът „руска агресия“, например, функционира като евфемистична формулировка и представлява умерено

---

¹⁷ В отлика от предпочитания от Русия термин „специална военна операция“.

негативно маркиране, за разлика от крайно демонизиращия речник на нацистката пропаганда, включващ изрази като „получоведи“ и „юдеоболшевишка система“.

Руската пропаганда, от своя страна, също не разчита основно на категорични и демонизиращи послания, като „украински получоведи“ или „западни чудовища“. Официалната позиция на Русия, както бе споменато, е че целта на войната е да „демилитаризация и денацификация на Украйна“ и „защита на населението на Донбас“. Тоест, подобно на военните си противници, руснаците също опитват да оправдаят военните си действия, поставяйки се в позиция на защитник, а не агресор. Спасители, а не узурпатори.

В крайна сметка, политическата стигматизация се характеризира с дихотомен език, изпълнен с емоционално натоварени и оценъчни понятия, целящи да гарантират или отнемат „морално право“ за извършването на определени действия. За да се стигматизира дадена група от хора, идея или възглед, нюансите следва да се премахнат, а контекстът се изменя по такъв начин, че да пасва на удобните наративи. Разказите на стигматизиращия по задължение се основават на разграничението от другия, чуждия. От една страна, собствените действия се прикриват зад директни обявления за „борба за правда и свобода“, което правят както Хитлер, Болшевиките и Мао Дзъдун, така и съвременните САЩ, Украйна, Русия, палестинските граждани (и групировки) и Израел. На практика всяка от страните в разгледаните конфликти претендира за това, че се бори за „добра кауза“. От друга страна, описанието на собствените действия се характеризира с един лъжовен, изпълнен с евфемизми език.¹⁸ Например, докато през ХХ век, в почти всички европейски държави съществува Министерство на войната, то днес се предпочита Министерство на отбраната. Намесата на САЩ в Югославия, както и редица други държави, се определя като „хуманитарна интервенция“. Ваксинацията срещу COVID-19 не е „принудителна“, а „препоръчителна“. Русия не води война с Украйна, а „специална военна операция.“¹⁹ Когато се представя другата страна обаче, езикът се изменя значително. Другият „убива“, „атакува“, „мрази“. Другият е „агресор“. Другият не „разпространява информация“, а „пропаганда“ или по-лошо извършва актове на „хибридна война“.

---

¹⁸ Вж. ЕФТИМОВА, А. *Двойственият език в медиите. Езикът на политическата коректност vs езика на омразата* София: Просвета, 2016

¹⁹ Същият термин, както бе разгледано, се ползва и от САЩ във връзка с военните конфликти на страната в Близкия изток.

От семантична гледна точка, изграждането на опозицията „ние“ срещу „тях“, се крепи върху изграждането на семантична близост между „нашето“ и „доброто“ и „тяхното“ и „злото“, „опасното“. За да се постигне този ефект, термините, използвани около и относно „нашето“ следва да са със широкоприета положителна конотация. Информацията за противника се поднася заобиколена от термини с отрицателна конотация.

В рамките на разгледаните в проучването събития може да се открие и тенденция в езиковата реализация на стигматизацията, при която употребата на крайни, експлицитно дехуманизиращи термини като „чудовище“, „звяр“ и сходни на тях намалява, като на тяхно място се налагат по-умерени номинации като „агресор“, „диктатор“ или „заплаха за демокрацията“. Процесът на стигматизация се базира предимно на конкретни действия, убеждения и позиции на стигматизирания и неговата група (например извършване на терористични актове), а не на принципното отричане на тяхната човешка същност. Тази трансформация отразява не само промяна в стратегиите за стигматизация в политическия дискурс, но и по-дълбоки културни изменения, като повишената чувствителност към езика на омразата и демократизирането на комуникационната среда.

3. Библиография

- АВРЕЛИЙ, М. *Към себе си*. София: Хеликон, 2017.
- АЙЗЪКСЪН, У. Стив Джобс. София: СофтПрес, 2012.
- АНДРИЧ, И. *Разждането на фашизма*. София: Захарий Стоянов, 2012.
- АНОНИМЕН. *Тридесет и шестте стратегеме*. София: Изток-Запад, 2013.
- АРИСТОТЕЛ. *Поетика*. София: Изток-Запад, 2016.
- АРЪНСЪН, Е. *Човекът - Социално животно*. София: Дамян Яков, 2009.
- БАКАЛОВ, Г., КОЕВ, Т.. *История на религиите*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2001.
- БАРТ, Р. *Удоволствието от текста*. София: Нов български университет, 2012.
- БЕРНАЙС, Е. *Пропаганда*. София: Изток-Запад, 2019.
- БЕРНАЙС, Е. *Формиране на обществено мнение*. София: Изток-Запад, 2020.
- Библия или Книгите на Свещеното Писание на Стария и Новия Завет*. София: проект „Живо слово“, 2017.
- БЛУМ, П. *Механизмите на удоволствието*. София: ИнфоДар, 2012.
- БОВОА, Ж.-Л., ЖУЛ, Р.-В. *Кратко ръководство по манипулация в услуга на почтените хора*. София: Колибри, 2008.
- БОЕСИ, Дьо Ла, Е. *Разсъждение за доброволното робство*. София: Изток-Запад, 2019

БОЛИНАГА, И. *Кратка история на фашизма*. София: Сиела, 2012.

БОНДИКОВ, В. *Манипулация и социална комуникация*. София: Сиела, 2009.

Български тълковен речник. Второ издание. София: Държавно издателство „Наука и изкуство“, 1963.

БЪРЗАКОВА, Я. *Международният наказателен съд издаде заповед за арест на Путин*. ВТV Новините, [online], 17.03.2023 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/svetut/mezhdunarodnijat-nakazatelen-sad-izdade-zapoved-za-arest-na-putin.html>

ВЕДЕНЕЕВ, В. *Тайните на Третия райх. Т. 1-2*. София: Дилок, 2008.

ВЕЕРЧЕЛЕЗЕ, М. *Мисля, следователно съществувам*. София: Кибеа, 1999.

ВЕСТИ. *Какво е психическото състояние на Путин?* Vesti.bg [online], 21.03.2022 [Viewed 25.01.2022]. Available from: <https://www.vesti.bg/sviat/kakvo-e-psiicheskoto-systoianie-na-putin-6140039>

ГЕРКЕ, М., ЛАЧАН, Т. *Геноцидът над арменците – "позорно деяние от миналото"*. DW [online], 24.04.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.dw.com/bg/геноцидът-над-арменците-позорно-деяние-от-миналото-на-турция/a-57322525>

ГЛАДУЕЛ, М. *Изключителните*. София: Жанет-45, 2010.

ГОДИН, С. *Дълбоките води*. София: Локус, 2007.

ГОДИН, С. *Племена*. София: Кръгзор, 2010.

ГРИЙН, Р. *33-те стратегии на войната*. София: Сиела, 2009

ГРИЙН, Р. *48-те закона на властта*. София: Сиела, 2001

ДАКО, П. *Фантастичните победи на модерната психология*. София: Колибри, 1995

ДЖЕНКИНС, С. *Кратка история на Европа*. София: Сиела, 2019

ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*. Т. 1. София: Софи-Р, 1996.

ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*. Т. 2. София: Софи-Р, 1996.

ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*. Т. 3. София: Софи-Р, 1996.

ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*. Т. 4. София: Софи-Р, 1997.

ДЖОНЕВ, С. *Социална психология*. Т. 5. София: Софи-Р, 1998 .

ДИМИТРОВА, Й. *ЕС затваря границите си за 30 дни. Ще връща болни чужденци*. [online], 16.03.2020 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.svobodnaevropa.bg/a/30490863.html>

ДОКИНС, Р. *Себичният ген*. София: Изток-Запад, 2015.

ДОСТОЕВСКИ, Ф. *Записки от подземие*. София: ФАМА, 2013.

ДРАКЪР, П. *Мениджмънт предизвикателствата през 21 век*. София: Класика и Стил, 2005

ДЮМА, А. *Граф Монте Кристо*, Т. 2. София: Изток-Запад

ДЮПРЕ, Б. *Философия: 50 основни идеи*. София: инфоДар. 2013

Европейски парламент 2022. *European Parliament declares Russia to be a state sponsor of terrorism*. News European Parliament [online], 23.11.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20221118IPR55707/european-parliament-declares-russia-to-be-a-state-sponsor-of-terrorism>

- ЕВРОПОЛ, 2024. *European Union, Terrorism Situation and Trend Report 2024*. Europol [online], 2024 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/TE-SAT%202024.pdf>
- ЕСХИЛ. *Прикованият Прометей*. София: ПАН, 2003
- ЕФТИМОВА, А. *Doublespeak: политическа коректност или език на лъжата в политическия дискурс анализ на медийните му прояви*. LiterNet [online], 2014 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://litenet.bg/publish9/aefimova/doublespeak.htm>
- ЕФТИМОВА, А. *Говорещите хора рискуват*. LiterNet [online], 2013 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://litenet.bg/publish9/aefimova/govoreshtite.htm>
- ЕФТИМОВА, А. *Анатомия на аргументативните грешки*. LiterNet [online], 2007 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://litenet.bg/publish9/aefimova/anatomiia.htm>
- ЕФТИМОВА, А. *Двойственият език в медиите. Езикът на политическата коректност vs езика на омразата*. София: Просвета, 2017
- ИВАНОВА, М. *Кога Украйна наистина стана независима държава - през 1991 г. или през 2013 г.?* Investor.bg [online] 29.03.2022 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.investor.bg/a/335-tsentralna-i-iztochna-evropa/349068-koga-ukrayna-naistina-stana-nezavisima-darzhava-prez-1991-g-ili-prez-2013-g/2>
- ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК. РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК. ПОЛИТИЧЕСКИ [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/политически/>
- ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК. РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК. ПОЛИТИЧЕСКИ [online], [Viewed 20.05.2025]. Available from: <https://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/манипулация/>
- КАФТАНДЖИЕВ, Х. *Absolut Semiotics in an Absolut World*. София: Сиела, 2008
- КАФТАНДЖИЕВ, Х. *Интегрирани маркетингови комуникации*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“. 2016
- КАФТАНДЖИЕВ, Х. *Митологичните архетипи в комуникациите*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2015
- КАФТАНДЖИЕВ, Х. *Хармония в рекламната комуникация по – презаредена*. София: Сиела, 2006
- КЕМБЪЛ, Д. *Героят с хиляди лица*. София: Елементи, 2017
- КЕМБЪЛ, Д. *Силата на мита*. София: Сиела, 2019
- КИСИНДЖЪР, Х. *Дипломацията*. София: Труд, 2019
- КИСИНДЖЪР, Х. *Световен ред*. София: Труд, 2015
- КОЛАПИЕТРО, В. М. *Речник по семиотика*. София: Хейзъл, 2000
- КОЛЕКТИВ. *Речите, които промениха историята*. София: Хермес, 2019
- КОЛЕКТИВ. *Речник на български език Т. 6 И-Й*. София: БАН, 1990
- КОТЛЪР, Ф. *Управление на маркетинга. Структура на управлението на пазарното предлагане*. София: Класика и Стил. 2001.
- КОТЛЪР, Ф., АРМСТРОНГ, Г. *Въведение в маркетинга*. София: Класика и Стил. 2013

ЛАНДВЕР, А. *Ердоган: "Най-голямата обида за нашия народ"*. DW [online], 31.10.2019 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.dw.com/bg/ердоган-най-голямата-обида-за-нашия-народ/a-51066814>

ЛАТИНОВ, И. *7 октомври 2023 - Близкият изток не знаеше, че се събужда друг*. News.bg [online], 2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://news.bg/int-politics/7-oktomvri-2023-g-blizkiyat-iztok-ne-znaeshe-che-se-sabuzhda-drug.html>

ЛИНДСТРЪОМ, М. *Биология на купуването*. София: Изток-Запад, 2011

ЛОУ, Д. *За парите и търговията*. София: Рата-София, 2012

ЛЪБОБОН, Г. *Психология на тълпите*. София: Веси, 2017

МАКИАВЕЛИ, Н. *Владетелят*. София: Панорама груп ЕООД, 2011

МАРКОВА, Б. *Поведение на потребителя*. София: Нов български университет, 2007

МАРКС, К., ЕНГЕЛС, Ф. *Манифест на комунистическата партия*. София: Партиздат, 1974

МАСЛОВ, Е. *Мотивация и личност*. София: Кибеа, 2010

Медиапул. *Съдът в Хага издаде заповеди за арест на Бенямин Нетаняху и Йоав Галант*. MediaPool [online], 21.11.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.mediapool.bg/sadat-v-haga-izdade-zapovedi-za-arrest-na-benjamin-netanyahu-i-yoav-galant-news365359.html>

МИЗЕС, Л. *Антикапиталистическото мислене*. София: Сиела, 2008

Новият Завет. Тексас: Интернешънъл Импакт Инк, 2001

ОРУЕЛ, Д. *1984*. София: ФАМА, 2016

ПЕТКОВА, Д. *Културни идентичности в интеркултурен диалог* София: Фабер, 2013, с. 148

ПЕТРОВ, М. *Америка социалният тропик. Социум и медии на САЩ от Пулицър до Мърдок*. София: Сиела, 2010

ПИНКЪР, С., ГЛАДУЕЛ, М., РИДЛИ, М., БОТОН, А. *Предстоят ли най-добрите дни за човечеството?* София: Сиела, 2019

ПЛАТОН. *Закони*. София: СОНМ, 2006.

ПОЛ ЙЪНГ, У. *Лъжите за Бог, в които вярваме*. София: Хермес, 2018

Политически машинации. Секция по компютърна лингвистика [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://dcl.bas.bg/bulnet/>

ПОПОВ, Б. *Тръмп: Коронавирусът е по-лош от Пърл Харбър и 11-и септември*. Investor.bg [online], 06.05.2020 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.investor.bg/a/337-sasht/303784-tramp-koronavirusat-e-po-losh-ot-parl-harbar-i-11-i-septemvri>

ПОПОВ, Д. *Древен Рим: история и култура*. София: ЛИК, 2009

РИФЕНЩАЛ, Л. *Триумф на Волята*. YouTube [online], 31.08.2023. 2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=ZB99bX0aGoU>

РОДАРО, Д. *Грамматика на фантазията*. София: Сиела, 2015

РУСО, Ж.-Ж. *За обществения договор*. София: Лист, 2017

РЪСЕЛ, Б. *История на западната философия. Т. 1*. София: Skyprint, 2017.

СВОБОДНА ЕВРОПА. *Армения е загубила поне 49 войници в новия конфликт на границата с Азербайджан.*

Свободна Европа [online], 13.09.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

<https://www.svobodnaevropa.bg/a/32031088.html>

СЕЙГЪН, К. *Бледа синя точица*. София: Изток-Запад, 2013

СИВИЛОВ, А. *Нетаняху отказа и да изтегли силите си от Ливан – 25.01.2025 г.* YouTube [online]

25.01.2025 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=6MBIsHi7Y8I>

СМИТ, Д. *Защо никои не ми го е казал досега?* София: Сиела, 2022.

СТАМАТОВ, Р., ЕНЧЕВ, Н. 2012. *Човешкото поведение*. София: Хермес, 2012

СТАНЕВ, В. *Рекламната комуникация*. Пловдив: УИ "Паисий Хилендарски", 2014

СТОЯНОВА, Е. *Филипините осъждат китайските действия в Южнокитайско море*. Факти [online],

13.01.2025 [Viewed 13.01.2025]. Available from: <https://fakti.bg/world/941242-filipinite-osajdat-kitaiskite-deistvia-v-ujnokitaisko-more>

ТАЛЕБ, Н. *Антикрехкост*. София: ИнфоДар, 2013

ТАЛЕБ, Н. *Надхитрени от случайността*. София: ИнфоДар, 2009

ТАЛЕБ, Н. *Прокрустовото ложе*. София: ИнфоДар, 2011

ТАЛЕБ, Н. *Черният лебед*. София: ИнфоДар, 2011

ТОКУШЕВ, Д. *История на българската средновековна държава и право*. София: Сиби, 2009

ТОМЛИ, С. *Какво би направил Фройд*. София: Книгомания, 2018

ТРУД ОНЛАЙН. *Захарова: Режимът на Зеленски засилва кампания за дезинформация срещу Русия*. ТРУД News [online], 29.06.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://trud.bg/a/articles/захарова-режимът-на-зеленски-засилва-кампания-за-дезинформация-срещу-русия>

УАЙНЪР, Т. *Безумие и слава. Америка, Русия и политическата война 1945-2020г.* София: Сиела, 2022

Уд, Т., ЕЙЛ, Д. *Световната история накратко: 200 ключови събития, променили света*. София.

Книгомания, 2017.

УИЙКС, М. *Психологията накратко*. София: Книгомания, 2017

УИЙКС, М. *Философията накратко*. София: Книгомания, 2018

ФАКТИ. *Психопат ли е Путин?* Факти [online], 26.03.2019 [Viewed 25.01.2025]. Available from:

<https://fakti.bg/world/369880-psihopat-li-e-putin>

ФРИКЕЛ, М. 30 години от геноцида в Руанда: кой пося смето на омразата?. DW [online], 07.04.2024

[Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.dw.com/bg/30-godini-ot-genocida-v-ruanda-koj-posa-semeto-na-omrazata/a-68760453>

ФРОЙД, З. *Лекции за въведение в психоанализата*. София: Колибри, 2013.

ФРОЙНД, А. *Коронавирус: как да се подготвим за пандемия*. DW [online] 26.02.2020 [Viewed 25.01.2025].

Available from: <https://www.dw.com/bg/коронавирус-как-да-се-подготвим-за-пандемия/a-52540270>

ХИТЛЕР, А. *Моята борба*. София: ВЕСИ, 2016

ХОБС, Т. *Левитан*. София: Лист, 2017.

ХОФБАУЕР, Х. *Цензурата. От църковния кодекс до ютюб*. София: Изток-Запад, 2023

- ХРИСТОВ, Ч. *Войната на идеите*. София: УИ "Св. Климент Охридски", 2014
- ХРИСТОВ, Ч. *Убеждаване и влияние*. София: Сиела, 2008
- ХРИСТОВА, П. *Несъзнаваните аналогии - как съпоставяме реляционно сходни неща, без да осъзнаваме това*. София: Нов български университет, 2017
- ХЪКСЛИ, О. *Дверите на възприятието*. София: Изток-Запад, 2015
- ХЪКСЛИ, О. *Прекрасният нов свят*. София: ФАМА, 2022
- ЦОНЕВ, К., ЦОНЕВА, М. *Сирия война в земите на Адам и Ева*. София: Военно издателство, 2013
- ЧАЛДИНИ, Р. *Влиянието. Психология на убеждаването*. София: Изток-Запад, 2005
- ЧОМСКИ, Н. *Бездната*. София: Бард, 2021
- ШЕЛИНГ, Т. *Микромотиви и макроповедение*. София: Изток-Запад, 2014
- ШИШМАНОВ, Л. Относно въпроса за политическата стигматизация. – В: Медии и език. Електронно списание за научни изследвания по медиен език [онлайн]. 25 юли 2023, № 14 [Политическата комуникация]. [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://medialinguistics.com/2023/07/25/on-political-stigmatization>.
- ЪНДЪРХИЛ, П. *Защо купуваме*. София: LOCUS, 2014
- ЮНГ, К. Г. *Архетиповете и колективното несъзнавано*. София: Lege Artis.
- ЮНГ, К. Г. *Психология на западната религия*. София: Lege Artis.
- ЮНГ, К. Г. *Човекът и неговите символи*. София: Lege Artis, 2002
- ADANI, S., CEPANEC, M. *Sex differences in early communication development: behavioral and neurobiological indicators of more vulnerable communication system development in boys*. National Library of Medicine [online], 2009 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6509633/>
- AL JAZEERA Russia bans 81 EU media outlets in tit-for-tat move. Al Jazeera [online] 25.06.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.aljazeera.com/news/2024/6/25/russia-bans-81-eu-media-outlets-in-tit-for-tat-move>
- Al Jazeera. *10,000 children killed or wounded in Yemen's war: UNICEF*. Al Jazeera [online], 19.10.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/19/unicef-10000-children-killed-or-injured-in-yemen>
- AL JAZEERA. *Russia, Ukraine 'close to agreement' in negotiations, says Turkey*. Al Jazeera [online], 20.03.2022 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/20/turkey-says-russia-ukraine-close-to-agreement>
- Al Jazeera. *US 'plans to attack seven Muslim states'*. Al Jazeera [online], 22.09.2003 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.aljazeera.com/news/2003/9/22/us-plans-to-attack-seven-muslim-states>
- ALDECOA, P., IBÁÑEZ, BURDETT, E., GUSTAFSSON, E. *Riding the elephant in the room: Towards a revival of the optimal level of stimulation model*. ScienceDirect [online], 2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.dr.2022.101051>
- ALLYN, B. *'Green bubble shaming' at play in DOJ suit against Apple*. NPR [online], 28.03.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.npr.org/2024/03/28/1241443505/green-bubble-shaming-android-apple-iphone>

ALTER, A., HARRIS, E. A. *Dr. Seuss Books Are Pulled, and a 'Cancel Culture' Controversy Erupts*. New York Times [online], 24.05.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.nytimes.com/2021/03/04/books/dr-seuss-books.html>

Amnesty International. *Libya. The Forgotten victims of NATO strikes*. Amnesty International [online], March 2012 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/07/mde190032012en.pdf>

BAKER, L., ROCHE, A. *Iraq conflict has killed a million, says survey*. Reuters.com [online], 30.01.2008 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.reuters.com/article/idUSL30488579/>

BALMFORTH, T. *All The President's Ailments* Radio Free Europe Radio Liberty [online] 06.02.2015 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.rferl.org/a/putin-health-all-the-president-ailments/26834048.html>

BBC Ladies and gentlemen, President Putin' - Biden gaffe with Ukraine leader. BBC [online], 12.07.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/videos/ce78zklp77wo>

BBC Ladies and gentlemen, President Putin' - Biden gaffe with Ukraine leader. BBC [online], 12.07.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/videos/ce78zklp77wo>

BBC. *Coronavirus: Trump stands by China lab origin theory for virus*. BBC [online], 01.05.2020 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52496098>

BBC. *Ukraine conflict: What we know about the invasion*. BBC [online], 24.02.2022. [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60504334>

BEAUMONT, P., FIDLER, M., CHULANI, N., SCRUTON, P., TORPEY, P., WATSON, C. SHEEHY, F. *How a mob of Trump supporters stormed the Capitol – visual guide*. The Guardian [online], 07.01.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.theguardian.com/us-news/2021/jan/07/how-a-mob-of-trump-supporters-stormed-the-capitol-visual-guide>

BEAUMONT, P., FIDLER, M., CHULANI, N., SCRUTON, P., TORPEY, P., WATSON, C. SHEEHY, F. *How a mob of Trump supporters stormed the Capitol – visual guide*. The Guardian [online], 07.01.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.theguardian.com/us-news/2021/jan/07/how-a-mob-of-trump-supporters-stormed-the-capitol-visual-guide>

Bentz, J. *Right-Wing Radicalization May Begin by Reading J.R.R. Tolkien and C.S. Lewis*. The European Conservative [online], 22.03.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://europeanconservative.com/articles/commentary/right-wing-radicalization-may-begin-by-reading-j-r-r-tolkien-and-c-s-lewis/>

BERNAYS, E. *Propaganda*. New York: Liveright Publishing Corporation, 1928

BETTELHEIM, B. *The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales*. Vintage, 2010

BHARDWAJ, N. *How anti-vaxxer conspiracy theories are straining family ties and breaking up friendships as the COVID-19 vaccine is rolled out globally*. Business Insider [online] 07.02.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.businessinsider.com/people-falling-out-with-loved-ones-over-anti-vaxx-views-2021-1>

BMEDIA. *The Billboard Battle of BMW vs Audi*. BMedia Group [online], 15.10.2015 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.bmediagroup.com/news/billboard-battle-of-bmw-vs-audi/>

BMJ GROUP. *Flawed body of research indicates true 'long covid' risk likely exaggerated*. BMJ Group [online], 25.09.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://bmjgroup.com/flawed-body-of-research-indicates-true-long-covid-risk-likely-exaggerated/>

BMJ. *Covid-19: Sweden, Norway, and Finland suspend use of Moderna vaccine in young people "as a precaution"* The BMJ [online], 11.10.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.bmj.com/content/375/bmj.n2477#:~:text=Sweden%2C%20Norway%2C%20and%20Finland%20suspended,of%20possible%20rare%20side%20effects.>

BOGAERT, A., ASHTON, M., LEE, K. *Personality and Sexual Orientation: Extension to Asexuality and the HEXACO Model*. The Journal of Sex Research, Volume 55, 2018 – Issue 8. Taylor & Francis Online [online], 23.02.2017 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00224499.2017.1287844>

BREEN, K. *1 in 7 people ended friendships over COVID-19 vaccine stance, survey finds*. TODAY [online], 16.09.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.today.com/health/1-7-people-have-ended-friendships-over-covid-19-vaccine-t231279>

BRITANNICA. *political correctness*. Britannica [online], 05.11.2013 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.britannica.com/topic/political-correctness>

BROWN, L. *William Shakespeare ditched by woke teachers over 'misogyny, racism'*. New York Post [online], 16.02.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://nypost.com/2021/02/16/shakespeare-ditched-by-woke-teachers-over-misogyny-racism/>

BTV NOVINITE *Десетки арестувани след протест срещу COVID мерките във Великобритания*. BTV Новините [online] 21.03.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/svetut/desetki-arestuvani-sled-protest-sreshtu-covid-merkite-vav-velikobritanija.html>

BTV NOVINITE *Здравният министър внесе промени в заповедта с протиепидемичните мерки*. BTV Новините [online], 13.03.2020 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/bulgaria/zdravnijat-ministar-vnese-promeni-v-zapovedta-s-protioepidemichnite-merki.html>

BTV NOVINITE *Лекарка се е самоубила след натиск от противници на COVID ваксините в Австрия*. BTV Новините [online], 02.08.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/svetut/lekar-se-samoubi-sled-natisk-ot-protivnici-na-covid-vaksinite-v-avstrija.html>

BTV NOVINITE. *Парти в локдаун: Борис Джонсън е присъствал на коктейл с почти 100 души по време на пандемията*. BTV Новините [online], 11.01.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/svetut/parti-v-lokdaun-boris-dzhonsan-e-prisastval-na-kojtejl-s-pochti-100-dushi-po-vreme-na-pandemijata.html>

BTV NOVINITE. *Протест срещу COVID мерките: Над 600 души са арестувани в Берлин*. BTV Новините [online], 02.08.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://btvnovinite.bg/svetut/protest-sreshtu-covid-merkite.html>

BUTT, A. *Why did Bush go to war in Iraq?* Al Jazeera [online], 20.03.2019 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.aljazeera.com/opinions/2019/3/20/why-did-bush-go-to-war-in-iraq> MORIN, R., DEANE, C. *Poll:*

Americans Cautiously Favor War in Iraq. The Washington Post [online], 12.08.2002 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2002/08/13/poll-americans-cautiously-favor-war-in-iraq/e40e58eb-2194-420c-bdbb-8d0ca40b2128/>

Cambridge. *Covidiot*. Cambridge Dictionary [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/covidiot>

CBC News, 2011. *Winnipegger heads to NY for 9/11 memorial*. CBC News [online], 09.09.2011 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.cbc.ca/news/canada/manitoba/winnipegger-heads-to-ny-for-9-11-memorial-1.991431>

Centre for Addiction and Mental Health. *Stigma and prejudice*. CAMH.ca [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.camh.ca/en/health-info/mental-health-and-covid-19/stigma-and-prejudice>

CNN. *Dr. Sanjay Gupta calls on Biden to get cognitive testing*. YouTube [online], 05.07.2024 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=MhdFWznNUk0&t=199s>

CNN. *Protests across the globe after George Floyd's death*. CNN [online], 13.06.2020 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://edition.cnn.com/2020/06/06/world/gallery/intl-george-floyd-protests/index.html>

COHN, Jr., Samuel. *Plague violence and abandonment from the Black Death to the early modern period*. Cairn.info [online], 2018 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://shs.cairn.info/revue-Annales-de-demographie-historique-2017-2-page-39?lang=fr&tab=texte-integral>

COLE, B. *Donald Trump Said He'd End Ukraine War in First 24 Hours. He Hasn't*. Newsweek [online], 23.01.2025 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.newsweek.com/russia-ukraine-trump-war-2018906>

DAWSON, N. *How to show your support for Ukraine by adding its flag to your Facebook profile picture*. Leicester Mercury [online], 28.02.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.leicestermercury.co.uk/news/leicester-news/how-show-your-support-ukraine-6730581>

DEMOURIAN, A. *Russia says Armenian separatists surrender arms after Azerbaijan reclaims Nagorno-Karabakh*. APNews [online], 22.09.2023 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/azerbaijan-armenia-nagorno-karabakh-5488386cb18c4333d00721365730cdf9>

DNGEV. *Joint Declaration by the Federal Republic of Germany and the Republic of Namibia*. DNGEV [online], 2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from: https://www.dngev.de/images/stories/Startseite/joint-declaration_2021-05.pdf

DNI.GOV. 2024 *Hamas*. DNI.GOV [online], Септември 2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: https://www.dni.gov/nctc/fos/hamas_fo.html

DOSTOYEVSKY, F. *Crime and Punishment*. New York: Signet Classics, 2006

EAGLEMAN, D. *The Brain: The Story of You*. Vintage, 2017

ECO, U. *How to Spot a Fascist*. Penguin Classics, 2020

EDINGER, E. F. *Ego and Archetype*. Shambhala Publications, 1992

EDWARDS, J. *Still Don't Believe Android Is For The Poor? This Chart Proves It*. Business Insider [online], 15.08.2014 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.businessinsider.com/android-iphone-market-share-by-price-2014-8>

ELIADE, M. *Rites and symbols of initiation*. Spring Publications, 1984

EUROPEAN COUNCIL *EU sanctions against Russia explained* European Council [online], 19.12.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia-explained/>

EUROPEAN PARLIAMENT. *Have Pfizer's huge profits worth USD 30 billion from COVID vaccines been taxed in Europe?* European Parliament [online], 05.05.2023 [25.01.2025]. Available from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-001479_EN.html

EVANS, R. *EU bans Russian channels* BakerMcKenzie [online] 02.03.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://sanctionsnews.bakermckenzie.com/eu-bans-russian-channels/>

FALK, G. *Stigma: How We Treat Outsiders*, Prometheus Books (Buffalo, NY), 2001 [online] 04.03.2020 [Viewed 25.05.2025] Available from: <https://archive.org/details/stigmahowwetreat0000falk>

FBI. *Osama bin Laden*. FBI [online], 13.05.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/osama-bin-laden>

FBI. *World Trade Center Bombing 1993*. FBI [online], 19.05.2016 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.fbi.gov/history/famous-cases/world-trade-center-bombing-1993>

FEEDING AMERICA. *Hunger in America*. Feedingamerica.org [online], 08.2023 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.feedingamerica.org/hunger-in-america>

FORREST, J. *Trump won't commit to backing Ukraine in war with Russia*. CNN [online], 11.05.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://edition.cnn.com/2023/05/10/politics/ukraine-russia-putin-trump-town-hall/index.html>

FRANZ, von M.-L. *The Problem of the Puer Aeternus*. United Kingdom: Inner City Books, 2000

FREKING, K. *U.S. homelessness up 12 percent to highest reported level as rents soar and pandemic aid lapses* PBSNews [online] 15.12.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.pbs.org/newshour/economy/u-s-homelessness-up-12-percent-to-highest-reported-level-as-rents-soar-and-pandemic-aid-lapses>

GenocideWatch. *Gaza: Map of Conflict Fatalities since October 7, 2023*. GenocideWatch [online], 04.09.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.genocidewatch.com/single-post/gaza-map-of-conflict-fatalities>

GENOMIC EDUCATION PROGRAMME. *Evolution of immunity: The genomic link between Covid-19, Crohn's disease and the Black Death*. Genomic Education Programme [online], 14.04.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.genomicseducation.hee.nhs.uk/blog/going-back-in-time-the-genomic-link-between-covid-19-crohns-disease-and-the-black-death/>

GERBER, A., S., HUBER, G., A., DOHERTY, D., DOWLING, C., M. *The Big Five Personality Traits in the Political Arena*. Yale: Annual Review of Political Science Vol. 14:265-287 [online], June 2011 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-polisci-051010-111659>

GILL, J. *Netanyahu's dream was a US war with Iran. It is now Israel's nightmare*. [online], 5.10.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.middleeasteye.net/opinion/netanyahus-dream-was-us-war-iran-it-now-nightmare>

GILMORE, R. 'Fringe minority' in truck convoy with 'unacceptable views' don't represent Canadians: Trudeau. Global News [online], 01.26.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://globalnews.ca/news/8539610/trucker-convoy-covid-vaccine-mandates-ottawa/>

GOFFMAN, E. *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. United States of America. Prentice-Hall inc. 1963

GOLDEN, T. *In U.S. Report, Brutal Details of 2 Afghan Inmates' Deaths*. The New York Times [online], 20.05.2005 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.nytimes.com/2005/05/20/world/asia/in-us-report-brutal-details-of-2-afghan-inmates-deaths.html>

GREENE, R. *The Laws of Human Nature*. VIKING, 2018

GroundNews. *Facebook restricts Palestinian news but boosts Israel's: BBC research*. GroundNews [online], 18.12.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://ground.news/article/metas-impact-on-palestinian-news-engagement-during-conflict-the-global-herald>

GUYATT, D. 2004. *Did America Use Chemical And Biological WMDs In Iraq?* World Affairs: The Journal of International Issues, 82, 119–126. [online], 2004, [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.jstor.org/stable/48504796>

Hansard, House of Commons Debates. *Treaty of Adrianople—Accusations Against Viscount Palmerston*. Parliament.uk [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1848/mar/01/treaty-of-adrianople-charges-against> . pp. a.

HAWYARD, E. *Covid inquiry: Chris Whitty admits risks of virus were overstated*. The Times [online] 26.09.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.thetimes.com/uk/healthcare/article/covid-inquiry-chris-whitty-risks-overstated-long-covid-p7brx5fm2>

HERSH, S. *Torture at Abu Ghraib*. The New Yorker [online], 30.04.2004 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.newyorker.com/magazine/2004/05/10/torture-at-abu-ghraib>

HILTON, C. *Morning Sun*. YouTube [online], 2003 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=d3AiR-b7Ivo>

Human Rights Watch. *Iraq: Torture Survivors Await US Redress, Accountability*. Human Rights Watch. 25.09.2023 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.hrw.org/news/2023/09/25/iraq-torture-survivors-await-us-redress-accountability>

Human Rights Watch. *The Road to Abu Ghraib*. Human Rights Watch [online], 08.06.2004 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.hrw.org/report/2004/06/09/road-abu-ghraib>

HUXLEY, A. *Brave New World*. Harper Perennial Modern Classics, 1998

JOHNSON, C., *Service dogs helped ease PTSD symptoms in US military veterans, researchers say*. APNews [online], 5 June 2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/ptsd-service-dogs-military-veterans-805783ec5b5ded646831fee0e88ed2da>

JUNG, C. G. *Aion*. Princeton University Press, 1978

KELETY, J. *Posts inflate Libyan civilian deaths caused by NATO in 2011*. AP [online], 24.03.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/fact-checking-617123650281>

KIHARA, D. *Myers-J2-Memo*. Document Cloud [online], 24.01.2016 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://embed.documentcloud.org/documents/2697361-Myers-J2-Memo/?embed=1#document/p1>

KISHTAINY, N. *Economics in minutes*. United Kingdom: Quercus Publishing, 2014

KOWALL, B, JÖCKEL K., STANDL, F, STANG, A. *On the gap between objective and perceived risks of COVID-19*. PubMed Central [online], 26.04.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10132419/>

KÜHNE, T. *Trauma and Resilience: Soldiers' Violent Pasts in Post-Nazi Germany*. H-German [online], 2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.h-net.org/reviews/showpdf.php?id=56796>

LAUB, K. 2011. *NATO ends victorious 7-month Libya campaign*. AP [online], 01.11.2011 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/business-africa-middle-east-united-nations-tripoli-45db1903cbea45aaaf46ecd648c743f6>

LE MONDE. Biden calls Putin a 'crazy SOB'. Le Monde [online], 22.02.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: https://www.lemonde.fr/en/united-states/article/2024/02/22/biden-calls-putin-a-crazy-sob_6550269_133.html

LEVITIN, M. *A post-racial world: The Last White Man, by Mohsin Hamid, reviewed*. The Spectator [online], 06.08.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.spectator.co.uk/article/a-post-racial-world-the-last-white-man-by-mohsin-hamid-reviewed/>

LIBRARY OF CONGRESS. *Finland: Government Closes Entire Land Border with Russia* Library of Congress [online], 28.11.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2023-11-28/finland-government-closes-entire-land-border-with-russia/#:~:text=Article%20Finland%3A%20Government%20Closes%20Entire%20Land%20Border%20with%20Russia&text=On%20November%2028%2C%202023%2C%20the,midnight%20on%20November%2030%2C%202023>

.

LONG, C., MILLER, Z. *Biden pardons Fauci, Milley and the Jan. 6 panel. It's a guard against potential 'revenge' by Trump* AP News [online], 02.01.2025 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/biden-trump-fauci-milley-pardons-january-6-3cba287f89051513fb48d7ac700ac747>

LONG, C., MILLER, Z., BALSAMO, M., MADHANI, A., CORBET, S. *Biden at 81: Often sharp and focused but sometimes confused and forgetful* APNews [online], 04.07.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/biden-age-election-debate-trump-7c366fda83a697265d9ecc77e8a32fd1>

LONG, C., MILLER, Z., BALSAMO, M., MADHANI, A., CORBET, S. *Biden at 81: Often sharp and focused but sometimes confused and forgetful* APNews [online], 04.07.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://apnews.com/article/biden-age-election-debate-trump-7c366fda83a697265d9ecc77e8a32fd1>

LONGRICH, N. *Nine Species of Human Once Walked Earth. Now There's Just one. Did We Kill The Rest?* Science Alert [online], 22.11.2019 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.sciencealert.com/did-homo-sapiens-kill-off-all-the-other-humans>

LOPEZ, Q. *TikTok users are shaving down their teeth with nail files. Dentists say it could cause permanent damage*. BusinessInsider [online], 16.09.2020 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.businessinsider.com/tiktok-users-shaving-teeth-nail-files-dentists-concerned-2020-9>

Maniou, M. The Negative Impact of Political Stigma on Children's Mental Health. *Annals of Public Health & Epidemiology - APHE* ISSN: 2832-7942 [online] 19.04.2023 [20.05.2025]. Available from: <https://irispublishers.com/aphe/fulltext/the-negative-impact-of-political-stigma.ID.000533.php>

MANN, S. *Psychology: A Complete Introduction: Teach Yourself*. United Kingdom: John Murray Press, 2016.

MANNING, D. *The Secret Downing Memo*. National Security Archive [online] 23.07.2002 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB328/II-Doc14.pdf>

MARTIN C., HELEN P. *Defector admits to WMD lies that triggered Iraq war*. The Guardian [online], 2011 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/15/defector-admits-wmd-lies-iraq-war>

MARTUSCELLI, C., COKELAERE, H. *EU countries destroy €4B worth of COVID vaccines* Politico [online], 18.12.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.politico.eu/article/europe-bonfire-covid-vaccines-coronavirus-waste-europe-analysis/>

MCCACHY, C., H. *Deviant behavior: crime, conflict, and interest groups*, Sixth Edition. USA. Allyn and Bacon.

MCKINSEY & COMPANY *Coping with the big switch: How paid loyalty programs can help bring consumers back to your brand*. McKinsey.com [online], 22.10.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.mckinsey.com/capabilities/growth-marketing-and-sales/our-insights/coping-with-the-big-switch-how-paid-loyalty-programs-can-help-bring-consumers-back-to-your-brand>

MCLAUGHLIN, E. *Portland protests remain largely peaceful until night falls and police are targeted, authorities say*. CNN [online], 28.09.2020 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://edition.cnn.com/2020/09/27/us/portland-protests-proud-boys-antifa-blm/index.html>

METCALFE, T. *This small strait is essential to global shipping. Now it's the center of headlines*. National Geographic [online], 12.01.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.nationalgeographic.com/history/article/bab-al-mandan-red-sea-suez-shipping-crisis-houthis-gaza>

MICHALESON, R. *'The world is waiting for good news': Russia-Ukraine peace talks press on in Turkey*. The Guardian [online], 29.03.2022 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/29/the-world-is-waiting-for-good-news-russia-ukraine-peace-talks-press-on-in-turkey>

MISRA, A. *Trump labels drug cartels as terrorist groups – what it means for Mexico and beyond* The Conversation [online], 24.01.2025 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://theconversation.com/trump-labels-drug-cartels-as-terrorist-groups-what-it-means-for-mexico-and-beyond-248035>

MOENCH, M. *Nearly 70% of Gaza war dead verified by UN are women and children*. BBC [online], 08.11.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/cn5well1pgdo>

MONBIOT, G. *The US used chemical weapons in Iraq – and then lied about it*. The Guardian [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.theguardian.com/politics/2005/nov/15/usa.iraq>

MONCKTON, P. *This Is Why Millions Of People Are Posting Black Squares On Instagram*. Forbes [online], 10.12.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from:

<https://www.forbes.com/sites/paulmonckton/2020/06/02/blackout-tuesday-instagram-black-squares-blackouttuesday-theshowmustbepaused/>

NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES. *The 9/11 Commission Report*. Cyber Cemetery [online], 21.08.2004 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

<https://govinfo.library.unt.edu/911/report/911Report.pdf>

NBCNEWS. *Obama calls Bush's leadership catastrophic*. NBC News [online], 04.11.2007 [25.01.2025]. Available from: <https://www.nbcnews.com/id/wbna21614849>

Necrometric. *Secondary Wars and Atrocities of the Twentieth Century*. Necrometrics.com [online], 2012 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://necrometrics.com/20c300k.htm#Somalia>

NEILL, J., Biden shakes hands with thin air after North Carolina speech. NYPost [online], 14.04.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://nypost.com/2022/04/14/biden-shakes-hands-with-thin-air-after-north-carolina-speech/>

NELSON, J. LEWIS, S. *The structures that shape news consumption: Evidence from the early period of the COVID-19 pandemic* PubMed Central [online], 23.12.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from:

<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9111939/>

NETFLIX. *Chimp Empire*. Netflix [online], 2013 [Viewed 12.01.2025] Available from:

<https://www.netflix.com/title/81311783>

NETHANYAHU, B. *Terrorism: How the West Can Win*. New York City: Avon Books, 1987

NOUR, A., TIDY, J. FARAG, Y. *How Facebook restricted news in Palestinian territories*. BBC. 18.12.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.bbc.com/news/articles/c786w1xz4jgo>

NYT. *What Makes Trump Act That Way? A Psychiatrist and a Psychologist Weigh In*. The New York Times [online], 16.06.2023 [Viewed 25.01.2025]. Available from:

<https://www.nytimes.com/2023/06/16/opinion/letters/donald-trump-behavior.html>

O'NEIL, J. *DJ posts stealth pics of Obama's 'epic' birthday party — before being forced to delete them*. New York Post [online], 08.08.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://nypost.com/2021/08/08/dj-posts-pics-of-obamas-birthday-party-before-being-forced-to-delete-them/>

OAETEN, M., STEVENSON, R., CASE, T. *Disease avoidance as a functional basis for stigmatization*. PubMed Central [online], 12.12. 2011 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3189356/>

ORWELL, G. *Fascism and Democracy*. Penguin Classics, 2020

ORWELL, G. *Politics and English*. Renard Press, 1946

OUR WORLD IN DATA. *Coronavirus (COVID-19) Deaths*. OurWorldinData.org [online], 2020 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://ourworldindata.org/covid-deaths>

OWEN, T. *Unvaccinated TikTokers Are Calling Themselves 'Purebloods'*. VICE [online], 15.09.2021 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.vice.com/en/article/unvaccinated-tiktok-purebloods-covid/>

OXFAM. *Billionaire wealth surges by \$2 trillion in 2024, three times faster than the year before, while the number of people living in poverty has barely changed since 1990*. OXFAM International [online], 20.01.2025 [Viewed

25.01.2025]. Available from: <https://www.oxfam.org/en/press-releases/billionaire-wealth-surges-2-trillion-2024-three-times-faster-year-while-number>

PETERSON, J. 06: Jean Piaget & Constructivism. University of Toronto. YouTube [online], 2017 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=BQ4VSRg4e8w>

PETERSON, J. 08: Carl Jung and the Lion King (Part 2). University of Toronto. YouTube [online], 2017 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=X6pbJTqv2hw&t=1579s>

PETERSON, J. B. *12 Rules for Life: An Antidote to Chaos*. USA: Random House Canada, 2018

PETERSON, J. B. *Beyond Order: 12 More Rules for Life*. Great Britain: Allen Lane, 2021

PETERSON, J. B. *Maps of Meaning*. USA: Routledge, 1999

PETERSON, J. B. *Maps of Meaning*. YouTube [online], 2017 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=4tQOIQRp3gQ&list=PL22J3VaeABQCn5nTAx65NRlh1EsKD0UQD>

PETERSON, J. B. *Personality and its transformation*. YouTube [online], 2014 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=4tQOIQRp3gQ&list=PL22J3VaeABQCn5nTAx65NRlh1EsKD0UQD>

PETERSON, J. B. *Personality and its transformation*. YouTube [online], 2015 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=DC0faZiBcG0&t=488s>

PETERSON, J. B. *Personality and its transformation*. YouTube [online], 2017 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=kYYJINbV1OM>

PETKOVA, D. *Images of the North from a Distance*. Academia.edu [online], 2009 [Viewed 12.01.2025] Available from: https://www.academia.edu/896233/Images_of_the_North_from_a_Distance

PEW. *As Partisan Hostility Grows, Signs of Frustration With the Two-Party System*. Pew Research Center [online], 09.08.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from <https://www.pewresearch.org/politics/2022/08/09/as-partisan-hostility-grows-signs-of-frustration-with-the-two-party-system/>

PHELPS, M. *Hijackers trained at U.S. flight schools*. AIN Online [online], 08.10.2007 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.ainonline.com/aviation-news/2007-10-08/hijackers-trained-us-flight-schools>

PHILLIPS, I., E. *Big Five Personality Traits and Political Orientation: An Inquiry into Political Beliefs*; Cleveland State University [online], 2021, [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://engagedscholarship.csuohio.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1109&context=tdr>

PIPER, K. *Here's how Covid-19 ranks among the worst plagues in history*. VOX [online], 11.01.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.vox.com/future-perfect/21539483/covid-19-black-death-plagues-in-history>

PLESSIS, G. *Extermination and excess: Martial economies of poison*. SageJournal [online], 09.05.2024. 2009 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09670106241226630>

POWELL, C., L. Remarks to the United Nations Security Council. New York City [online], 2009 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://2001-2009.state.gov/secretary/former/powell/remarks/2003/17300.htm>

Reuters. *Fact Check: Social media posts greatly exaggerate estimated civilian deaths during NATO operations in Libya*. Reuters, 21.03.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.reuters.com/article/fact-check/social-media-posts-greatly-exaggerate-estimated-civilian-deaths-during-nato-oper-idUSL2N2VO15W/>

ROMANIUK, R. *From Zelenskyy's "surrender" to Putin's surrender: how the negotiations with Russia are going*. Ukrainska Pravda [online], 05.05.2022 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.pravda.com.ua/eng/articles/2022/05/5/7344096/>

Rumble. *General Wesley Clark "We're Going to Take-out 7 Countries in 5 Years"*. Rumble [online], 29.04.2023 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://rumble.com/v214at6-general-wesley-clark-were-going-to-take-out-7-countries-in-5-years..html>

SALO, J. *Convicted sex offender offers bizarre defense in kiddie porn case*. New York Post, 2020 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://nypost.com/2020/01/14/convicted-sex-offender-offers-bizarre-defense-in-kiddie-porn-case/>

SEGA. *Зеленски: При Тръмп войната ще свърши, но не зная как* СЕГА [online], 16.11.2024 [Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.segabg.com/hot/category-the-war/zelenski-pri-trump-voynata-shte-svrshi-no-ne-znaya-kak>

SHAMEKH, A., MAHMOODPOOR, A., SANAIE, S. *COVID-19: Is it the black death of the 21st century?* PubMed Central [online] 12.07.2020 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7420170/#:~:text=Like%20COVID%2D19%2C%20the%20Black,differe nt%20countries%20through%20international%20trade>

SHELTER. *A household became homeless every 3 minutes during the last lockdown* Shelter.org [online] 22.07.2021 [Viewed 25.01.2025]. Available from : https://england.shelter.org.uk/media/press_release/a_household_became_homeless_every_3_minutes_during_the_la st_lockdown

SMITH, P. 1992 *A Quantitative Evaluation of Demographic, Gender and Social Transformation Theories of the Rise of European Witch Hunting 1300-1500*. JSTOR [online], 1992 [Viewed 12.01.2025] Available from: <https://www.jstor.org/stable/20755701?seq=1>

SOLOMON, J. *Joe Biden's 2020 Ukrainiannightmare: A closed probe is revived* The Hill [online], 04.01.2019 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://thehill.com/opinion/white-house/436816-joe-bidens-2020-ukrainian-nightmare-a-closed-probe-is-revived/>

SPANJE, van J. *Tainted Love: How Stigmatization of a Political Party in News Media Reduces Its Electoral Support* ResearchGate [online] май 2018 [Viewed 28.05.2025] Available from: https://www.researchgate.net/publication/325110733_Tainted_Love_How_Stigmatization_of_a_Political_Party_in_News_Media_Reduces_Its_Electoral_Support

STATCOUNTER. *Mobile Vendor Market Share United States Of America*. StatCounter [online], 12.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://gs.statcounter.com/vendor-market-share/mobile/united-states-of-america>

StatCounter.com. *Mobile Operating System Market Share Worldwide*. StatCounter [online], 12.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile>

STATISTA. *Penetration of leading messenger platforms in the United States as of March 2024*. Statista.com [online], 05.2024 2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.statista.com/statistics/294439/messenger-app-share-us-users/>

SUMMERS, J.K., HOWE, M., MCLEROY, J.C., BUCKLEY, M. R., PAHNG, P. CORTES-MEJLIA, S. A typology of stigma within organizations: Access and treatment effects *Journal of Organizational Behavior*, 39(7), pp.853–868 [online], 10.04.2018 [Viewed 25.05.2025]. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/job.2279>

SURVEY MONKEY. How to measure purchase frequency. SurveyMonkey, [online], 21.05.2015 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.surveymonkey.com/market-research/resources/how-to-measure-purchase-frequency/>

SyrianHR. *Syrian Revolution 13 years on | Nearly 618,000 persons killed since the onset of the revolution in March 2011*. SyrianHR.com [online], 03.15.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.syriahr.com/en/328044/>

Teach Democracy. *BRIA 13 4 b Religious Tolerance and Persecution in the Roman Empire*. TeachDemocracy.org [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://teachdemocracy.org/bill-of-rights-in-action/bria-13-4-b-religious-tolerance-and-persecution-in-the-roman-empire>

The new Encyclopaedia Britannica, Volume 20. 1992. Chicago, 1992

THE SECURITY COUNCIL. *Iraq: UNMOVIC update on inspection - Dr. Hans Blix*. Relief Web by OCHA [online], 27.01.2003 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-unmovic-update-inspection-dr-hans-blix>

U.S. Department of State. *State Sponsors of Terrorism. Bureau of Counterterrorism*. U.S. Department of State [online], 29.01.2019 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.state.gov/state-sponsors-of-terrorism/>

UNHCR, 2024. *Refugee Data Finder*. UNHCR The UN Refugee Agency [online], 2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics>

United States Institute for Peace. *In Afghanistan, Was a Loss Better than Peace?* Usip.org [online], 03.11.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.usip.org/publications/2022/11/afghanistan-was-loss-better-peace>

URDANG, L. *The Oxford Compact Thesaurus*. Oxford University Press, 1997

USA CONGRESS Joe Biden's 2020 Ukrainiannightmare: A closed probe is revived Congress.gov [online], 04.01.2019 [Viewed 25.01.2025]. Available from: <https://www.congress.gov/116/meeting/house/110331/documents/HMKP-116-JU00-20191211-SD067.pdf>

USHMM. *Third Reich*. US Holocaust Memorial Museum [online], [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/third-reich>

Valentim, V. Political Stigma and Preference Falsification: Theory and Observational Evidence. *The Journal of Politics* 86(5) [online] 01.2024 [20.05.2025]. Available from: https://www.researchgate.net/publication/377845835_Political_Stigma_and_Preference_Falsification_Theory_and_Observational_Evidence

VaticanNews. *Gaza war deaths exceed 44 thousand, over 13 thousand children*. VaticanNews [online], 30.11.2024 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.vaticannews.va/en/world/news/2024-11/gaza-war-deaths-exceed-44-thousand-over-13-thousand-children.html>

VAZQUEZ, M., MALLOY, A. *Biden warns of winter of 'severe illness and death' for unvaccinated due to Omicron*. CNN [online], 16.12.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

<https://edition.cnn.com/2021/12/16/politics/joe-biden-warning-winter/index.html>

VIDAL, C. *The 1957-1958 Anti-Rightist Campaign in China: History and Memory (1978-2014)* HALSHS [online], 25.04.2016 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://shs.hal.science/halshs-01306892v1>

VINE, D., COFFMAN, C., KHOYRY, K., LOVASZ, M., BUSH, H., LEDUC, R., WALKUP, J. *Creating Refugees: Displacement Caused by the United States' Post-9/11 Wars*. Watson Institute International & Public Affairs; Brown University, [online], 19.08.2021 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2021/Costs%20of%20War_Vine%20et%20al_Displacement%20Update%20August%202021.pdf

VINOGRAD, C., HIGGINS, A., PENA, R. *Attempted Assassination of Slovak Leader Puts Europe on Edge*. The New York Times [online], 15.05.2024 [Viewed 25.01.2025]. Available from:

<https://www.nytimes.com/2024/05/15/world/europe/slovakia-prime-minister-robert-fico-assassination-attempt.html>

WASHINGTON POST. *Teens are daring each other to eat Tide pods. We don't need to tell you that's a bad idea*.

Washington Post [online], 17.01.2018 [Viewed 12.01.2025]. Available from:

<https://www.washingtonpost.com/news/to-your-health/wp/2018/01/13/teens-are-daring-each-other-to-eat-tide-pods-we-dont-need-to-tell-you-thats-a-bad-idea/>

WHITE HOUSE. *President's Remarks at the United Nations General Assembly*. The White House [online], 12.09.2002 [Viewed 12.01.2025]. Available from: [https://georgewbush-](https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/09/20020912-1.html)

[whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/09/20020912-1.html](https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/09/20020912-1.html)

WINDREM, R., REYNOLDS, T. *How the CIA Tried to 'Break' Prisoners in 'The Salt Pit'*. NBCNews. 09.12.2014.

[Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.nbcnews.com/storyline/cia-torture-report/how-cia-tried-break-prisoners-salt-pit-n264951>

WSJ. *Is Trump mentally ill? Or is America? Psychiatrists weigh in*. The Washington Post [online], 22.09.2017

[Viewed 25.01.2025] Available from: <https://www.washingtonpost.com/news/book-party/wp/2017/09/22/is-trump-mentally-ill-or-is-america-psychiatrists-weigh-in/>

YouTube. *General Wesley Clark - "We're Going to Take Out 7 Countries in 5 Years"*. YouTube [online],

26.12.2022 [Viewed 12.01.2025]. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=jWxKn-1S8ts>

YUAN, G. *Born Red. A Chronicle of the Cultural Revolution*. California: Stanford University Press, 1987.

4. Резюме на приносите на дисертационния труд

1. Чрез еkleктичен подход са обогатени съществуващите знания относно стигматизацията като социален феномен.
2. Разграничени са понятията стигматизация и обида, а също така и стигматизация и дискриминация.
3. Предложена е дефиниция на политическа стигматизация.
4. Извършен е анализ на нов емпиричен материал, чрез изграждането и обработката на корпус от медийни заглавия.
5. Направен е базов семантичен анализ на основните термини, използвани от медиите за описание на стигматизираните групи в подбраните примери.
6. Изведени са паралели между маркетинговите комуникации, насочени към стоки и услуги, и методите за убеждаване, използвани в политическия маркетинг.

5. Списък на публикациите, свързани с темата на дисертационния труд

1. Шишманов, Лазар. Относно въпроса за политическата стигматизация. – В: Медии и език. Електронно списание за научни изследвания по медиен език [онлайн]. 25 юли 2023, № 14 [Политическата комуникация]. ISSN 2535-0587. <https://medialinguistics.com/2023/07/25/on-political-stigmatization>
2. Шишманов, Лазар. Киното като културен посланик в България: Статистически поглед към кинозалоните (01.01.2015 – 28.10.2024). – В: Медии и език. Електронно списание за научни изследвания по медиен език [онлайн]. 1 април 2025, № 17 [Медиатизация на културното производство]. ISSN 2535-0587. <https://doi.org/10.58894/OXAC7021>
3. Шишманов, Лазар. *Влиянието на личностните характеристики от модела „Големите пет“ върху формирането на политически убеждения*; Алма комуникация. 2025, ISSN 1313-9908. Available from: <https://media-journal.info/society/vliyanieto-na-lichnostnite-harakteristiki-ot-modela-golemite-pet-varhu-formiraneto-na-politicheski-ubezhdeniya/>